

PRZEMIENNY (28) ai

Oba e jasne.

sg m N przemienny (9). ◇ G przemienn(e)go (1). ◇ D przemiennému (1). ◇ I przemiennym (1). ◇ f N [przemienną], przemienn(a) (1). ◇ G przemienn(e)j (1). ◇ D przemienn(e)j (2). ◇ A przemienną (1). ◇ A a. I przemienną (1). ◇ V przemienną (1). ◇ n G przemienn(e)go (2). ◇ pl N [m pers przemienni.] subst przemienn(e) (4). ◇ G przemiennych (2). ◇ A m pers przemienn(e) (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

1. Zmieniający się, niestały; *transibilis BartBydż; commutabilis, mutabilis, mutans Mącz (17)* :

a. *Stający się innym w zakresie niektórych cech (16)* : *Transibile, przemyenna rzecz BartBydż 162; Mercurius. Ieft przyrodzenia przemiennego: według iako fie ku ktoremu planecie przytoczy. FalZioł V 51v; BielKron 50; Mącz 239b [2 r.]; [I swoich się musi strzedz, bo ludzie przemienni, Tak są szwedcy gburowie, by Wołosi, zmienni. PismaPolit 56].*

[*W przeciwstawieniu: »nieodmienny ... przemienny«: PiotrGonTrzech 19v cf Szereg.*

Szereg: »rozdzielny albo przemienny«: przeto zdomyłtu ludzkiego nie godzi fię ani tego mowić/ żeby był [Chrystus] z niżczęgo vczynion [...] / ani też tego/ żeby był z Oycowey subftancyey vrodzon/ ponieważ ieft y nierozdzielna/ y nieodmienna. A gdyćby fię z niey vrodził/ tedy by była albo rozdzielna/ albo przemienna: bo z nieurodzoney/ İtałaby fię vrodzona. PiotrGonTrzech 19v.]

α. *O ludziach: zmieniający usposobienie lub poglądy (2)* : *ták fą odmienni [innowiercy]/ iż y w nowinach swoich/ dziś inną/ á iutro inną mowią/ vczą/ y dżierzą Ty thedy/ takowe ludzie zá przemienne miey/ nie mnie/ kthory inney wiary nieumiem/ áni vmieć chcę/ iedno tę ktora ieft wżędzie OrzList d4v; Mutabilis vulgi animus, Przemienny vmysł połpółtwa. Mącz 239b.*

β. *O zamiarach ludzkich (3)* : *O panu Szczeńficiu niewie^m czoć mám powiedacz/ ktorego tako przemienne fą rady/ iż y nawiętfzy miłofnicy iego/ nitz pewnego powiedziecz niemoga. ForCnR A4; Ręka gładka tak iż prawie żadnego włofkka [!] nie, vkazuie mgłego niewieściucha y przemienney woley. GlabGad P3.*

W porównaniu (1): *boćz pán (iakom namienił) przemienny iáko wiatr ForCnR A4v.*

γ. *O świecie i losach ludzkich (5)* : *BielŻyw 93; O boże wżechmogący przecześ thę nędzę ná mię dopuścił? O fortuna przemienna przecześ mię opuściła? HistRzym 78; [HierWielEccle [2]v].*

W porównaniu (1): *O Iezu náfwiętfly [...]. Dáy mi dlá twé fwięte miłofci/ bytz bez wśfytkie boiazliwofci/ gdy będę ofiarowan albo przywiedzion fwiatu temu/ nad mgłę przemiennému. OpecŻyw 111v.*

Szeregi: »przemienny a nieustawiczny« (1): *wżakoż y mocz ciała dořtateczną będzie mieć [człowiek obłudny]/ y fortunę aczcolwie przemienną á nie vřtawiczną ale wżdy taką ktora na koniec ku dobremu fie obroci. GlabGad M3.*

»rozmaity a przemienny« (1): *Varia et commutabilis vitae ratio, Rozmáiyty á przemienny řtan żiwotá człowieczego. Mącz 239b.*

δ. *O pogodzie (1)* :

Wyrażenie: »powietrze przemienne« (1): *Then fie nie bogi niezdrowia/ ani niemoczy z wody czudzoziemřkiej/ ani z powietrza przemiennego. FalZioł V 59v.*

b. *Stający się czymś innym, przeistaczający się (1)*: Transformis, Quod quacunq̄ue formam recipit – Przemienni. *Calep* 1079b.

a. [O *Eucharystii*: ozwaliśmy się wszyscy nominatim, że chleb a wino wyświadczony słowy Pańskimi jest Ciałem a Krwią Pańską. [...] Nie bytem cieleśnym osobnym ani przemiennym, [...] ale według słów Pańskich prawdziwie. *AktaSynod* IV 68.]

2. *Nietrwały, przemijający; caducus, momentaneus Mącz (8)*: LuboŃci Ńa rzeczy zawŃze przemienne, ale częŃć ta wiecznie trwa *BielŻyw* 19; Momentaneus, Nie dŃugo trwający/ przemienny/ docześny. *Mącz* 230b, 29a; [[*Pallas do Parysa*:] Nieobiecuięć żadney przemienney cudnoŃci Ani teŃ fałŃŃywey miłoŃci. *SqdParysa* Bv; *Volck* 383].

Szereg: »docześny i przemienny« (3): wŃzelaki niewczás/ vtrapienie/ przelládowanie/ y ynŃze rzeczy ciálu náŃzemu/ Ńlawie [...] Ńzkodzące/ á bárzo przeciwnie. [...] Ktore poŃpolicie BOg ná wierne chwalce Ńwe dopuŃzcza [...]. Ktore iefzcze ácz Ńie ná czás ciężkie y trudne Ńługam BoŃzym/ zdádzą: wŃzákŃe iŃ Ńa docześne y przemienne/ tedy w nich wielką wagę chwały Ńpráwuią. *CzechRozm* 225v, 241; *CzechEp* 4.

a. *Przelotny (2)*: Wiatr ze dŃdŃem gwalthrownym y przemiennym. *FalZioł* V 55.

W porównaniu (1): A ielekroćiefmy cię Pánie przegniewáli/ Przemienney mgŃe/ dni Ńwoie podobneŃmy ználi. *GrabowSet* Ev.

3. *Występujący obok siebie na powierzchni czegoś (1)*: A Przybytek ták vczyniŃ: DzieŃieć Opon ze Lnu biále^{Ńo} kręcone^{Ńo} z iedwabiu modre^{Ńo} Páwłócáne^{Ńo} Kármázynowe^{Ńo} bárzo iálnego przemiennych [*variatus*] máŃci/ robothą dziáną vdziałáŃ *Leop Ex* 26/1.

4. *Prawdopodobnie: Używany wymiennie (1)*: mutantia verba, Przemienne słowá. *Mącz* 239b.

5. *Mieszany pod względem etnicznym (1)*: Lud w Afryce dziŃs przemienny iefť/ bo ich wiele wyŃŃło z Afryki do Hiszpaniey y do Arábiey/ iáko Maurow/ á do Afryki záŃię z Europy [...] Wándálowie/ Gottowie/ Sárácenow bárzo wiele/ Żydow/ Grekow/ y Włochow. *BielKron* 270.

6. [Przeznaczony do zmieniania:

Wyrażenie: »szaty przemienne« = *na zmianę*: a wŃáŃ ŃŃobv dzefŃecz Centhnarow Ńzrzebra [...] et decem mutatoria vestimentorum/ Ń dzefŃecz ŃŃzát przemŃennych. *TomZbrudzPeryk* 4.Reg 5/5.]

Synonimy: **1.** *niestały, rozdzielny*; **2.** *przemijający*; **3.** *rozmaity*.

Cf **NIEPRZEMIENNY**